

800 Anys de mercat a Balaguer

Text: Joan Arjona Sales Fotos: Ajuntament de Balaguer, Arxiu Comarcal de la Noguera, Joan Bové, Daniel Torruella

El mercat de Balaguer celebra aquest any 2011 el seu 800è aniversari. Fou gràcies al privilegi del comte rei Pere I el Catòlic, que el dia 16 de setembre de 1211 concedí perpètuament a la ciutat de Balaguer el “mercat públic i general setmanal del dissabte, amb salvaguarda i seguretat de les persones i béns, de tots aquells que hi concorreguessin” (Història de la ciutat de Balaguer, fra Pere Sanahuja).

Un dels atractius més enriquidors de la ciutat de Balaguer són les vivències que es generen al voltant del mercat setmanal dels dissabtes a la plaça medieval del Mercadal. En certa manera és com una representació teatral en un escenari únic. Les seues dimensions en

garanteixen la bellesa, també la situació protegida dels vents i del riu, la serra amb les muralles i l'església gòtica de Santa Maria, els plataners amb les rames esteses horitzontalment, les porxades..., tot plegat fa que aquesta plaça sigui una de les més boniques de Catalunya.

**Abans, tant venedors com
compradors eren els mateixos
camperols de Balaguer
i dels pobles del voltant.**

De bon matí comencen els preparatius de l'obra amb l'entrada dels firandants, que ocupen amb ordre i cura els seus espais de venda, a poc a poc i de manera cerimoniosa estenen els seus productes: les fruites i verdures de l'horta balaguerina; les olives, el bacallà i els embotits; els pantalons, jerseis i vestits; les sabates, sandàlies i botes; els plats, paelles i cassoles; els mitjons, mocadors i la roba interior..., tot sembla sincronitzat per posar-se en plena ebullició amb l'arribada dels primers compradors. Com si fos una simfonia el batibull de la gent, els crits dels firaries, les discussions sobre els preus, el soroll dels carrets de la compra i el parlar de la gent va "in crescendo". En el recorregut de la plaça, que acostuma a ser circular, la gent aprecia el canvi de decorats i colors segons els guarniments i els productes de les parades, envoltats per una barreja d'olors que van des de l'aroma suau de les fruites a l'apetitosa flaire dels pollastres a l'ast.

Conforme s'arriba al migdia torna de nou la tranquil·litat amb la retirada dels darrers compradors i el desplegament, molt més diligent, dels venedors que desmunten les seves parades carregant els més variats vehicles, que envaeixen l'espai de manera desordenada, i el deixen a primera hora de la tarda ple de bosses i brutícia que ràpidament netejaran les brigades municipals. El mercat s'ha acabat i la plaça queda estranyament buida, com desitjant que torni aviat el bullici del proper cap de setmana. I així cada dissabte de l'any, llevat que s'escaigui el dia de Nadal o la festa major del Sant Crist.

El mercat celebra aquest any 2011 el seu 800è aniversari. Fou gràcies al privilegi del comte rei Pere I el Catòlic, que el dia 16 de setembre de 1211 concedí perpètuament a la ciutat de Balaguer el "mercat públic i general setmanal del dissabte, amb salvaguarda i seguretat de les persones i béns, de tots aquells que hi concorreguessin" (Història de la ciutat de Balaguer, fra Pere Sanahuja).

En aquells temps tant els compradors com els venedors eren els mateixos camperols de la ciutat o dels pobles de la rodalia. A punta de dia s'obrien els portals de la muralla i entraven els pagesos i pageses amb els cabassos i cistells plens de queviures; les mestresses de casa, o les serventes de les llars benestants, obrien les portes de les cases, era dissabte i la ciutat es posava en marxa per celebrar el seu mercat. Hi havia gairebé de tot, els productes estrella eren les fruites, verdures i hortalisses de l'horta collides a trenc d'alba; s'hi podia trobar també aviram de tota mena en gàbies improvisades atapeïdes de pollastres, colomins i ànecs criats als corrals de les cases, i panistres de vímet plenes d'ous col·locats curosament entre la palla; la llet, els formatges i els queviures carnis frescos o salats, segons l'època de l'any, completaven el ventall alimentari dels productes locals. El peix, que substituïa la carn en els nombrosos períodes d'abstinència imposats per l'Església, hi era habitual i es podia comprar tant fresc, com salat o sec.

A més s'hi venien articles manufacturats elaborats als petits tallers artesans (ferrers, terrissaires, teixidors, sabaters...) així com productes de consum imprescindible, per exemple, sal o primeres matèries com ara la llana, el cànem, la llenya o la calç. Amb els mercats es

van començar a regular les mesures, els pesos i les monedes que s'havien d'utilitzar per realitzar les transaccions.

El mercat, a part de donar resposta a la necessitat d'intercanvi, complia una tasca dinamitzadora de la vida social. Es tractava, sobretot, d'un lloc de trobada entre vilatans i camperols, entre nobles i pagesos, clergues i menestrals. Hi confluien persones de llocs propers però també d'altres més allunyats que aportaven idees i informació sobre llurs hàbitats de procedència, i sovint el mercat es convertia per a molta gent de la ciutat i comarca en el seu únic dia lúdic setmanal.

Encara que sembli allunyat en el temps, moltes de les funcions d'aquell mercat iniciat fa 800 anys continuen vigents. Han canviat els productes, les formes, els decorats... però avui en dia anar al mercat de Balaguer continua essent sinònim de relació personal, comunicació, convivència, festa, intercanvi..., i com diu Josep Vallverdú al llibre Balaguer riu, "el dia de mercat a Balaguer desferma una mena d'orgull balaguerí que només cospa qui ha viscut entre els naturals de la ciutat, i que només experimenten del tot pregonament els mateixos balaguerins, fins a l'arrel del cabell, fins a l'esponjament del cor".

D'INTERÈS

Ajuntament de Balaguer

Pl. Mercadal, 1 - 25600 Balaguer
Tel. 973 44 52 00 - Web: www.balaguer.cat

Consell Comarcal de la Noguera

Passeig d'Àngel Guimerà, 28-30 - 25600 Balaguer
Tel. 973 44 89 33 - Web: www.ccnoguera.cat

800 AÑOS DE MERCADO EN BALAGUER

Uno de los atractivos de la ciudad de Balaguer son las vivencias que se generan alrededor del mercado semanal de los sábados en la plaza medieval del Mercadal. En cierta manera es como una representación teatral en un escenario único. De buena mañana empiezan los preparativos de la obra con la entrada de los vendedores ambulantes. Como si fuera una sinfonía el embrollo de la gente y los gritos de los feriantes va "in crescendo". Conforme se llega al me-

diodía vuelve de nuevo la tranquilidad con la retirada de los últimos compradores y el despliegue de los vendedores. El mercado celebra este año 2011 su 800º aniversario. Fue gracias al privilegio del conde rey Pedro I el Católico, que el día 16 de septiembre de 1211 concedió perpetuamente a la ciudad de Balaguer el "mercado público y general semanal del sábado, con salvaguarda y seguridad de las personas y bienes, de todos aquellos que concurrieran". En aquellos tiem-

pos tanto los compradores como los vendedores eran los propios campesinos de la ciudad o de los pueblos de la cercanía. Había casi de todo, los productos estrella eran las frutas, verduras y hortalizas de la huerta. Además se vendían artículos manufacturados elaborados en los pequeños talleres artesanos, así como productos de consumo imprescindible, por ejemplo, sal o primeras materias como la lana, el cáñamo, la leña o la cal. El mercado cumplía una labor

dinamizadora de la vida social, ya que era un punto de encuentro entre la población y los campesinos, entre los nobles y los payeses, clérigos y menestrales. Confluían personas de lugares próximos pero también de otros más alejados y a menudo se convertía para mucha gente de la ciudad y comarca su único día lúdico semanal. Aunque parezca alejado en el tiempo, mucha de las funciones de aquel mercado iniciado hace 800 años continúan vigentes.

800 YEARS OF BALAGUER MARKET

One of the main attractions of Balaguer lies in the experiences that are associated with its weekly Saturday market, which is held in the medieval Mercadal Square. In a way, it is like a theatrical performance enacted on a truly unique stage. In 2011, the market celebrates its 800th anniversary. It was initially thanks to a privilege granted by King Peter the Catholic that, on 16th September 1211, the town of Balaguer was

granted permission to hold a general, public, weekly Saturday market. Back in those days, both the buyers and sellers were almost exclusively peasants from the town and the neighbouring villages. The market sold almost everything, but the start products were fruits, vegetables and market garden products. The market also played a dynamising role in local social life, as it served a meeting place for the town and

rural populations and for nobles and peasants, clergy and artisans, alike. People from the neighbouring territories went to the market, but it also attracted people from further afield to enjoy what, for many people, was their only day of leisure. Although its origins date from long ago, many of the functions of that original market that began 800 years ago continue to be relevant today.

800 ANS DE MARCHÉ À BALAGUER

Un des attraits de Balaguer est la mémoire du vécu qui s'est généré autour du marché hebdomadaire des samedis sur la place médiévale du Mercadal. Il s'agit en quelque sorte d'une représentation théâtrale sur une seule scène. Le marché célèbre, en cette année 2011, son 800e anniversaire. Ce fut grâce au privilège du comte roi Pierre Ier le Catholique que le 16 septembre 1211 il céda à perpétuité à la ville

de Balaguer le marché public et général du samedi. À cette époque-là, aussi bien les acheteurs que les vendeurs étaient des paysans de la ville ou des villages environnants. On y trouvait pratiquement de tout, les produits vedette étant les fruits et les légumes. Le marché avait une fonction de dynamisation de la vie sociale; en effet, c'était le point de rassemblement entre les villageois et les paysans,

entre les nobles et les paysans ou le clergé et les artisans. C'est là que se rassemblaient les habitants des environs mais aussi ceux de villages plus éloignés et souvent le marché devenait le seul jour ludique de la semaine pour tous ces gens. Même si cela paraît loin dans le temps, un bon nombre de ces fonctions qui débutèrent il y a 800 ans, sont encore vivantes aujourd'hui.